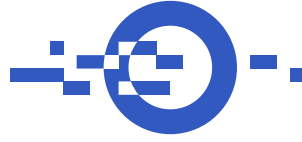

FİKRİ GÜNDEM

AIPPI Türkiye Bülteni

Sayı 29 / Ekim 2024

AIPPI
TÜRKİYE

Sayı 29 / Ekim 2024

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI KORUMA DERNEĞİ

AIPPI Türkiye Ulusal Grubu

www.aippiturkiye.org

twitter.com/aippiturkiye instagram.com/aippiturkiye linkedin.com/aippiturkiye

İÇİNDEKİLER

GÜNDEM DEN HABERLER

4

YAYINLAR

10

İZLENİMLER

11

MAKALELER

- GENETİK KAYNAKLAR VE GELENEKSEL BİLGİLERİN FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI İLE KORUNMASI
GÜNCEL GELİŞMELER VE TÜRKİYE’NİN KONUMU** • Güldeniz Doğan Alkan, Bengü Şen Gürakan.....15
- UYGULAMA PERSPEKTİFİNDEN PATENTLİ BULUŞLARDAN ELDE EDİLEN KAZANCA YÖNELİK VERGİ
İSTİSNASINA BAKIŞ** • Ekrem Soylu, Umut Tüzer.....25
- SERMAYE PİYASASI FAALİYETLERİNDE MARKA KULLANIMI** • Ceren Gülal Karakuş.....28
- GÜNÜMÜZ DÜNYASINDA TELİF DÜZENLEMELERİNİN YETERLİLİĞİ** • Büşra Bıçakcı.....32

Deniz Merve Ersoy Pınar*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

TÜRKPATENT'TEN HABERLER

6769 Sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu Değerlendirme Çalışmaları Başladı

25 Eylül 2024 tarihli duyuruyla Kurum; sınai mülkiyet sisteminin güçlendirilmesi ve geliştirilmesi amacıyla başlatılan Sınai Mülkiyet Kanunu'nun uygulanmasına yönelik değerlendirme çalışmasını ilan etti ve 31 Ekim 2024'e kadar görüş ve önerileri topladığını belirtti. <https://tr.surveymonkey.com/r/BHQR8LD> anketi üzerinden görüş ve önerilerin TÜRKPATENT ile paylaşılması hala mümkün.

Dolandırıcılık Konusunda Kamuoyu Açıklaması

TÜRKPATENT 30.07.2024 tarihli Kamuoyu Açıklamasıyla hem vekillerin hem de marka başvurusu sahiplerinin mağduriyetine yol açan, kendilerini marka ve patent vekili gibi tanıtarak halktan para talep eden yetkisiz kişilere ve son derece yaygın hale gelen dolandırıcılıklara dikkat çekti.

Türkiye'nin Değerleri Uluslararası Arenada Yerini Almayı Sürdürüyor

8 Ağustos 2024 tarihli haberle TÜRKPATENT; 2024 yılının ilk yarısında TÜRKPATENT'e, 3.056 patent, 1.334 faydalı model, 74.665 marka, 18.183 tasarım, 172 coğrafi işaret başvurusu olmak üzere toplam 97.410 yerli başvuru yapıldığını ilan etti. Coğrafi işaretlerde 30 başvuru ile Hatay'ın ilk sırada olduğunu, ikinci sırada 11 başvuru ile Diyarbakır'ın ve üçüncü sırada ise 8 başvuru ile Antalya'nın takip ettiğini bildirdi. AB'de tescilli coğrafi işaretlerimizin sayısının ise sene sonuna kadar 30'u bulacağını ifade edildi.

AB'de Tescillenen Coğrafi İşaretlerimiz

Kurum tarafından yer verilen 11.09.2024 tarihli haberde Söke Pamuğunun AB'de tescillenen ilk pamuk olduğu; 04.09.2024 tarihli haberde Bursa Siyah İncirinin AB nezdinde tescillenen 26. Coğrafi işareti-miz olduğu; 03.09.2024 tarihli Hüyük Çileğinin de AB nezdinde tescillendiği ve şu ana kadar Gaziantep Baklavası, Aydın İnciri, Malatya Kayısı, Aydın Kestanesi, Milas Zeytinyağı, Bayramiç Beyazı, Taşköprü Sarımsağı, Giresun Tombul Fındığı, Antakya Künefesi, Suruç Narı, Çağlayancerit Cevizi, Gemlik Zeytini, Edremit Zeytinyağı, Milas Yağlı Zeytini, Ayaş Domatesi, Maraş Tarhanası, Edremit Körfezi Yeşil Çizik Zeytini, Ezine Peyniri, Safranbolu Safranı, Aydın Memecik Zeytinyağı, Araban Sarımsağı, Osmaniye Yer Fıstığı, Bingöl Balı ve Bursa Şeftalisi coğrafi işaretlerinin AB nezdinde tescillendiği belirtildi.

PATLIB (Patent Information Centres) 2024 Konferansı TÜRKPATENT Ev Sahipliğinde Gerçekleşti

Avrupa Patent Ofisi (EPO) ve TÜRKPATENT iş birliğiyle düzenlenen PATLIB 2024 Konferansı, 19-20 Eylül 2024 tarihlerinde TÜRKPATENT ev sahipliğinde gerçekleşti. Programa, EPO Başkanı António Campinos, TÜRKPATENT Başkanı Prof. Dr. M. Zeki Durak ve Avrupa Patent Sözleşmesine taraf olan 39 ülkenin temsilcileri katıldı. İki gün süren etkinlik boyunca “Teknoloji Transferi ve Patent Bilgilendirme Süreçleri”, “Yerel İnovasyon Ekosistemlerinin Güçlendirilmesi”, ve “PATLIB Ağının Geleceği” gibi başlıklar altında fikir alışverişinde bulunuldu. İnovasyon ve sınai mülkiyet alanındaki son gelişmeler değerlendirilirken uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesine yönelik istişareler yapıldı ve PATLIB ağının genişletilmesi ve daha fazla bölgeye yayılmasıyla ilgili stratejik planlar açıklandı. Konferansta, özellikle teknoloji transferine odaklanan oturumlar, yerel inovasyon merkezlerinin desteklenmesi ve bu süreçlerin daha verimli hale getirilmesi üzerine yoğunlaşırken PATLIB Merkezlerinin rolü ve bu merkezlerin yerel ve küresel inovasyonun desteklenmesindeki stratejik önemi vurgulandı.

EPO ve ODTÜ Arasında “Pan European Seal Network Programı Mutabakat Zaptı” İmzalandı

EPO ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) arasında, EPO ve Avrupa Birliği Fikri Mülkiyet Ofisi (EUIPO) ile stratejik partner olan üniversitelerle yürütülen ve Avrupa genelinde 37 ülkeden 136 üye üniversite bulunan “Pan European Seal Network Programı”na yönelik Mutabakat Zaptı imzalandı. İmzalanan mutabakat zaptı ile ODTÜ mezunlarına, Avrupa’nın ikinci hükümetler arası kuruluşu olan EPO bünyesinde staj imkanı sunularak sınai mülkiyet ve patent alanında yeteneklerini geliştirme fırsatı verilip uluslararası deneyim kazanmalarının hedeflendiği belirtildi.

TÜRKPATENT ile CNIPA Arasında İş Birliği

TÜRKPATENT Başkanı Durak, Çin’de düzenlenen Üçüncü Kuşak-Yol Fikri Mülkiyet Yüksek Düzey Konferansı’na katılım göstererek ülkemizdeki yeşil teknoloji uygulamalarını ve TÜRKPATENT projelerini paylaştı. Konferans kapsamında, TÜRKPATENT ile CNIPA arasında bilgi ve deneyim paylaşımını içeren yeni bir Mutabakat Zaptı da imzalandı.

Çevrim İçi Sınai Mülkiyet Hakları Eğitimi

TÜRKPATENT ile BTK Akademi iş birliğiyle hazırlanan patent, marka, tasarım ve coğrafi işaretlerden oluşan sınai mülkiyet haklarına ilişkin çevrim içi “Sınai Mülkiyet Hakları Eğitimi”, erişime açıldığı duyuruldu. Eğitim kapsamında patent, marka, tasarım ve coğrafi işaretlerden oluşan sınai mülkiyet haklarına yönelik temel bilgiler ve başvuru süreçleri uzmanlar tarafından detaylı olarak ele alınmakta olup ücretsiz olarak sunulan bu eğitime katılanlara sertifika verileceği de belirtildi. Eğitime <https://www.btkakademi.gov.tr/portal/catalog?categoryId=1953> linkinden erişilebilmektedir.

Patentle Türkiye - 4. Ulusal Üniversiteler Patent Yarışması

Kurumun 22 Ağustos 2024 tarihli haberinde “Patentle Türkiye – 4. Ulusal Üniversiteler Patent Yarışması”na başvuruların devam ettiği ve yarışmaya ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin 15 Aralık tarihine kadar TÜRKPATENT Elektronik Başvuru Sistemi – EPATS üzerinden ücretsiz patent başvurusu yaparak katılım sağlayabileceği belirtildi.

Esra Böğürcü Süngerli**AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi*

EPO'DAN HABERLER

04.09.2024 - Reform edilmiş EQE hakkında yeni podcast serisi

Avrupa Patent Sınavı'nın (EQE) reformuyla ilgili dört bölümlük yeni bir podcast serisinin ilk bölümü yayınlandı. Bu seri, adaylara sınavın yeni yaklaşımının nedenlerini ve faydalarını anlatırken, pratik tavsiyeler de sunuyor. Bölümler her iki haftada bir salı günleri yayınlanacak. Avrupa Patent Ofisi'nin (EPO) Talk Innovation: patent professional edition adlı podcast'ine abone olmayı unutmayın. Yeni format, adayların mesleki hayatlarında karşılaştıkları zorluklara hazırlanmalarına yardımcı olmak amacıyla esneklik, modülerlik ve ilerleme üzerine kurulu. Podcast serisinde, EPO personeli, reformda görev alan uzmanlar ve EQE'ye katılan bir aday gibi çeşitli konuklar yer alıyor. Her bölümde sınavın yeni yaklaşımı hakkında bilgi paylaşılırken, adayların başarılı bir hazırlık yapmaları için önemli ipuçları sunuluyor. Ayrıca, F kâğıdı üzerine odaklanılarak, adayların uyması gereken resmi gereksinimler ve sınavın pratik yönleri tartışılıyor.

30.09.2024 - Ödenmemesi gereken yenileme ücretlerinin iadesi

Avrupa Patent Ofisi (EPO) 7 Ekim 2024'ten itibaren, ödenmemesi gereken yenileme ücretlerini otomatik olarak ödeme kaynağına iade edecek. Bu adım, başvuru sahiplerinin ve EPO'nun idari yükünü hafifletecek. 2028 Stratejik Planı doğrultusunda, gereksiz yenileme ücreti ödemelerini işleme sürecini daha da basitleştirmek ve her yıl işlenen binlerce gereksiz geri ödeme talebini ortadan kaldırmak için ek önlemler uygulanacak. EPO'nun çevrimiçi başvuru sistemleri üzerinden yapılan hatalı yenileme ücreti ödemeleri tespit edilerek, miktar doğrudan ödeme kaynağına geri iade edilecek.

2023'te Unitary Patentler için başlatılan geri ödeme mekanizması, Avrupa patent başvurularına da genişletildi. Bu değişiklik, başvuru sahiplerinin mevcut karmaşık geri ödeme sürecini atlamalarını sağlayarak idari yükü azaltacak. EPO'nun Merkezi Ücret Ödeme Sistemi (CFP), yalnızca ödenmesi gereken ücretleri kabul ettiği için en çok tercih edilen ödeme aracı olarak görülüyor. 2025 yılında çevrimiçi ödeme sistemlerinde daha fazla iyileştirme yapılması planlanıyor.

01.10.2024 - Patent literatürü atıfları artık yalnızca dijital

Avrupa Patent Sözleşmesi (EPC) ve Patent İşbirliği Anlaşması (PCT) kapsamında yürütülen arama ve inceleme işlemlerinde atıfta bulunulan patent literatürü belgeleri artık yalnızca dijital formatta sunulacak. Espacenet üzerinden erişilebilen bu belgeler için artık kağıt kopyalar sağlanmayacak. MyEPO Portfolio kullanıcıları, belgelerin %75'ini elektronik olarak almaya devam ederken, posta yoluyla rapor ve yazışma alan kullanıcılar da atıfta bulunulan patent literatürüne Espacenet aracılığıyla erişebilecekler. Bu dijital geçiş, EPO'nun sürdürülebilirlik hedeflerine de katkı sağlıyor. Elektronik ortamda sağlanan belgeler sayesinde yılda altı milyon sayfa kağıt tasarrufu yapılacak. Bu, çift taraflı basıldığında üç milyon A4 kağıdına denk geliyor ve toplam yüksekliği 185 metreyi buluyor. Bu adım, 2028 Stratejik Planı doğrultusunda kağıtsız bir patent süreci için önemli bir ilerleme olarak kabul ediliyor.

10.10.2024 EPC, PCT-EPO ve Unitary Patent Kılavuzları Üzerine İkinci Tartışma Turu

EPC, PCT-EPO ve Unitary Patent Kılavuzları Üzerine İkinci Tartışma Turu Avrupa Patent Ofisi (EPO), 9 Ekim 2024 tarihinde SACEPO Kılavuzlar Çalışma Grubu'nun (SACEPO WP/G) 28. toplantısını gerçekleştirdi. Bu toplantı, 2025 yılı için hazırlanan taslak Kılavuzlar üzerine yapılan ikinci görüşme oldu. Kullanıcı geri bildirimlerini dikkate alma taahhüdü çerçevesinde, EPO, kullanıcı gruplarının temsilcileriyle bu yılki yıllık Kılavuzların revizyonu döngüsünü görüşmek üzere toplantı düzenledi. Yaz boyunca taslak Kılavuzlar gözden geçirildi ve toplam 409 yorum alındı; bu yorumlardan 113'ü EPC Kılavuzları, 54'ü PCT Otoritesi olarak EPO'da Araştırma ve İnceleme Kılavuzları ve 242'si Unitary Patent Kılavuzları ile ilgiliydi. Alınan geri bildirimlerin genellikle olumlu olduğu ve önerilerin büyük çoğunluğunun kabul edildiği belirtildi.

Toplantının önemli bir konusu, Nisan 2025'te ilk kez yayımlanacak olan Unitary Patent Kılavuzları üzerindeki tartışmaydı. Kullanıcılardan alınan yapıcı geri bildirimlerin taslağın hazırlanmasında oldukça faydalı olduğu ifade edildi. Kılavuzların yapısı, kapsamı ve içeriği ile ilgili birçok konu ele alındı. Ayrıca, EPC ve PCT-EPO Kılavuzları ilgili yapay zeka araçlarının başvuru belgeleri hazırlama süreçlerinde nasıl kullanılacağına dair açıklamalar da yapıldı. Ayrıca, G 1/23 "Güneş Hücresi" davasında Genişletilmiş İtiraz Kurulu tarafından beklenen kararı yansıtacak şekilde EPC ve PCT-EPO Kılavuzlarında değişiklikler yapılması gerektiği kabul edildi. Son olarak, EPO, Kılavuzlar ile yakından ilgili olan Resmi Gazete ve başvuru sahipleri için Kılavuzların (Avrupa Patent Kılavuzu, Euro-PCT Kılavuzu ve Unitary Patent Kılavuzu) modernizasyonu hakkında bilgi verdi. 2025 Nisan ayından itibaren bu üç Kılavuzun iptal edileceği ve bunların içeriklerinin EPC, PCT-EPO ve Unitary Patent Kılavuzlarına tam olarak dahil edileceği belirtilerek, bu Kılavuzların ana bilgi kaynağı olacağı ifade edildi.

Melike Şahin*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

WIPO'DAN HABERLER

Latin Amerika Ülkelerinin Fikri Mülkiyet Ofisleri, Yeşil İnovasyon Ekosistemini Geliştirmek İçin WIPO GREEN ile Ortaklık Kurmuştur.

WIPO Üye Devletleri Genel Kurullarının Altmış Beşincisinde, WIPO GREEN; Arjantin, Brezilya, Şili ve Peru'dan üst düzey temsilcileri bir araya getirerek, bu ülkelerin Fikri Mülkiyet ofislerinin, WIPO'nun girişimlerini kullanarak iklime duyarlı tarımı teşvik etme ve WIPO GREEN'in Hızlandırma Projeleri ile IPO GREEN aracılığıyla yeşil inovasyon ekosistemlerini harekete geçirme konusundaki çalışmalarını ele almıştır.

Moldova ve Karadağ Lizbon Anlaşması'nın Cenevre Metnine Katılmıştır.

10 Temmuz 2024 tarihinde Karadağ, 11 Temmuz 2024 tarihinde Moldova, Menşe Adları ve Coğrafi İşaretler üzerine Lizbon Anlaşması'nın Cenevre Metnine katılma belgesini sunmuştur. Cenevre Metni 10 Ekim 2024 tarihinde Karadağ'da, 11 Ekim 2024 tarihinde Moldova'da yürürlüğe girecektir. Bu katılımlar ile birlikte, Cenevre Metni, 60 ülkeyi kapsayan 25 Akit Taraf'ta koruma sağlamaktadır ve Lizbon Sistemi ise toplamda 73 ülkeyi kapsamaktadır.

WIPO Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi .AD (Andorra) alan adı uyuşmazlık çözüm hizmetlerini başlatmıştır.

5 Eylül 2024 tarihi itibarıyla, WIPO Merkezi, .ad Uyuşmazlık Çözüm Politikası ("adDRP"), .ad Uyuşmazlık Çözüm Politikası Kuralları ("adDRP") ve WIPO Tahkim ve Arabuluculuk Merkezi'nin .ad için Ek Kuralları kapsamında .AD için alan adı uyuşmazlık çözüm hizmetleri sunmaya başlamıştır.

Hindistan'da WIPO ile Ortak Yüksek Lisans / LL.M. Programının İlk Başlamıştır.

WIPO, Hindistan Ulusal Hukuk Üniversitesi Delhi (NLUD) ve Hindistan Patent, Tasarım ve Ticari Markalar Genel Müdürlüğü, 16 Ağustos 2024 tarihinde yeni Ortak Yüksek Lisans / Hukuk Yüksek Lisansı (LL.M.) Fikri Mülkiyet Hukuku ve Yönetimi programının ilk öğrencilerini karşılamıştır. Hindistan, Delhi'deki NLUD kampüsünde altı ülkeden 64 öğrenci için bir karşılama töreni düzenlemiştir.

*Avukat, Akarsu IP, melike@akarsu.av.tr

Gülçen Atasever Başçı*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

SEKTÖRDEN YAYINLAR

Eser İsmi : Fikri Haklarda Üç Adım Testi**Yazar** : Sinem Türkoğlu

Sinem Türkoğlu tarafından kaleme aldığı eser, özellikle uluslararası fikri mülkiyet hukukunda, fikri mülkiyet haklarının kullanımı konusunda esneklik sağlamak amacıyla ortaya konmuş bir değerlendirme aracı olan “üç adım testi”ni ele almaktadır. Türk mevzuatında kanun veya kanun dışındaki diğer düzenlemelerde açıkça yer almaması sebebiyle söz konusu inceleme önem arz etmektedir.

Eser İsmi : Fikri Mülkiyet Hukuku**Yazar** : Cahit Suluk - Rauf Karasu - Temel Nal

Sekizinci baskısına ulaşan eser; fikri mülkiyet hukukuna ilişkin temel bilgileri içermektedir.

Ders kitabı formatında kaleme alınan kitap, hukukçuların yanı sıra fikri mülkiyet hukukuna ilgi duyan meslek birliklerinin çalışanları ile edisyon şirketi ve telif ajansı çalışanları, marka-patent vekili, mimar, mühendis, işletmeci, iktisatçı, tasarımcı ve yazılımcı gibi tüm kesimlere hitap etmektedir. Kitap, fikri mülkiyet hakları konusunda bilgi edinmek isteyen her kesimin başvurabileceği bir bilgi kaynağı niteliği taşımaktadır.

*Avukat, Dericioğlu&Eren Hukuk Bürosu, gulcen.atasever@ dne-legal.com

Selda Arkan*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

FICPI 22. AÇIK FORUMU - MADRİD 2024

FICPI bildiğiniz gibi tüm üyelerinin serbest meslek IP vekilleri olduğu uluslararası tek STK olup, ulusal grup olarak FICPI'ye katılan Fikri Mülkiyet Vekilleri Derneği resmi olarak 25 Ekim 2016 tarihinde kurulmuştur.

FICPI üç yılda bir dünya kongresi yapar, bir önceki dünya kongresi 2022'de Cannes Fransa'da idi, bir sonraki dünya kongresi de 2025'de Napoli İtalya'da yapılacak ama bu kongrelere sadece üyeler katılabilmektedir. Dünya kongrelerinin arasında kalan iki yılda ise üye olsun olmasın tüm vekillere ve de sanayi, idari veya yasama üyeleri ile onların misafirlerinin katılımına açık olan FICPI Open Forum yapılmaktadır.

FICPI 22 Open Forum 59 ülke/bölgeden gelen 420 delege ve 59 misafir ile 25-28 Eylül 2024 tarihleri arasında Madrid'de gerçekleştirildi ve yine 1993 yılındaki ilk Open Forum'dan beri olduğu gibi FICPI'nin patent, marka ve IP mesleki uygulama konularına yönelik çok beğenilen üçlü oturum akışı uygulandı.

Konferansın ilk günkü açılış konusu geçen yıl olduğu gibi mesleki uygulamaya ilişkili ve mükemmel liderliğin temeli ve hislerin insanları nasıl yönettiği ile insanların yönettiği performansın incelendiği *"Primal Leadership - The hidden driver of great performance"* *"Birincil Liderlik-mükemmel performansın saklı sürücüsü"* konusu bilhassa da (sabotajcı) iç sesler herkesin dikkatini çekti.

Patent Vekillerine yönelik olarak sınır tanımayan patent yazımı olarak tercüme edebileceğimiz *"Drafting without Borders"*: elektromekanik/ high tech ve kimyasal/ life sciences şeklinde katılımcılara pratik stratejiler sağlayarak paralel iki akışta verildi.

Marka vekillerine yönelik olarak Madrid ve LaHay sistemlerinin artılarının ve eksilerinin incelendiği *"Unveiling the benefits and pitfalls of the Madrid & Hague systems"* oturumunda sistemlerin parlak görüntüleri altında hangi tehlikelerin bulunabileceğini anlatıldı.

IP işlemlerindeki aldatıcı görüntüyü açığa çıkartmak için sahte delillerin alanında bir gezinti *"Unmasking the mirage: navigating the landscape of fake evidence in IP proceedings"* konulu oturumda ise teknolojinin ilerlemesiyle delilleri manipüle etmenin veya sahte delil oluşturma'nın nasıl yapıldığını ve bunların nasıl açığa çıkartılabileceği açıklandı.

Marka vekillerine yönelik olarak Ses markaları ile ilgili oturumda sınai ve yasal perspektiften bakıldığında ses markalarının etkileri incelendi.

Patent vekillerine yönelik olarak *"Embracing the future: how to leverage AI for patent searching drafting etc"* konusu ile yapay zekanın ne şekilde kullanılabileceği anlatıldı.

“Bringing IP to life through IP valuation” yani IP değerlemesi yoluyla IP’nin hayata geçirilmesi ile ilgili oturumda ise zamanlama ve işin olgunluğu gibi faktörlerin değerlendirme sonuçlarını ne şekilde etkilediği ve de nesnel ve öznel elemanların harmanlanmasının IP’lerin değerlemesini nasıl oluşturduğu tartışıldı.

“Win-win pricing of IP legal services: how to set fees that are competitive in your market and profitable for your firm” gene mesleki uygulamaya ilişkin olup sadece müşteri çekmek değil aynı zamanda şirketleri için uzun vadede sağlıklı bir mali durumu garantilemek isteyen vekillerin ilgisini çekti.

Patent vekillerine yönelik olarak *“Patent Linkage”* yani jenerik farmasötikleri piyasaya sürmek için bunların patent statüsünün farklı ülkelerde/ bölgelerde nasıl olduğuna ilişkin oturum yapıldı.

Marka vekillerine yönelik olarak ise trademarks & designs from zero to hero konulu oturum gerçekleştirildi.

“AI & IP an arranged marriage decoding a relationship not so intellectual” konulu oturumda ise yapay zekanın idari yönden ne şekilde kullanılabileceği ve veri gizliliği ile etik konular ile ilgili potansiyel tehlikeler anlatıldı.

Patent vekillerine yönelik olarak *“The CANs and CANNots of CANNabis (and psychedelics) IP rights”* konulu oturumda daha ziyade kanunen bunun hangi bölgelerde mümkün olduğu anlatıldı.

Marka vekillerine yönelik son oturumda ise FICPI sinemaya gidiyor konusu ile oyuncak bebekten beyaz perdeye *“Barbie”* filminin ışığında film sanayindeki IP haklarının doğası incelendi.

Mesleki uygulamaya yönelik son oturumda ise *“riding the waves of progress: how patent law firms can support their client’s innovation growth”* konusu ile inovasyon çizelgesinin neresinde IP profesyonellerinin kritik bir rol oynayabileceği ve duruma uygun ama bağımsız ve tamamlayıcı tavsiye verebileceği, büyük ve küçük işletmeler arasındaki farklar ve müvekkilin beklentilerini karşılamak için neler yapılabileceği tartışıldı.

Görüldüğü üzere konular hayli zengin olup herkes için ziyadesiyle doyurucuydu. Sosyalleşme kısmına gelirsek, birinci günün sonunda FICPI Open Forum’a ilk defa katılanlar için bir davet ve sonrasında da herkes için açılış resepsiyonu verildi. İkinci günün sonunda güzel bir mekanda gayri-resmi yemek vardı. Son gün ise Madrid’de yapılacak olan gösteriler nedeniyle otobüslere binilmeyince şık şık hanımlar spor ayakkabılarla kapanış yemeğinin yapıldığı Casino de Madrid’e yürümek ve orada kıyafet/ ayakkabı değiştirmek zorunda kaldılar ama sonuçta herkes Madrid’den mutlu ve bir sonraki yıl yeniden bir arada olmak dileğiyle ayrıldı.

Deniz Merve Ersoy Pınar*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

MARQUES YILLIK TOPLANTISI STOCKHOLM'DE GERÇEKLEŞTİ

Bine yakın kişinin katıldığı 38. MARQUES Yıllık Konferansı Eylül ayında Stockholm'de gerçekleştirildi. "Marka Uzmanının Birçok Özelliği" temalı konferansın ilk gününde daha evvel ele alınmamış bir konu olan "Kamuoyu Mahkemesi" gündeme getirildi. Konuşmacıların son derece ilginç yaşanmış örnekleri ele aldığı konferans, ihtilafların mahkeme dışında sona ermesinin başlangıç noktası olan ihtarnamelerin yalnızca hukuki yönüyle değil bunların kamuoyundaki olası yansımalarıyla da dikkate alınması gerektiği mesajıyla çarpıcı bir başlangıç yaptı.

Doyurucu içerikleriyle konukların beğenisini toplayan konferans Stockholm Belediye Binası'nda gerçekleştirilen Hoş Geldin Resepsiyonu, Artipelag'da yapılan Kültürel Resepsiyon ve ABBA şarkılarının seslendirildiği Gala Yemeği'yle hafızalara kazındı.

Marques'ın bir sonraki yıllık Konferans'ı 2025 yılında Lahey'de yapılacaktır.

*Avukat & Marka Vekili, Ortak, GPK Giray | Pınar | Karakuş Hukuk & Danışmanlık, deniz.pinar@gpk-law.com

Volkan Hamamcıoğlu*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

IPCAMP 2024: MESLEKTAŞLAR ARASINDA BİLGİ VE DENEYİM PAYLAŞIMI

LES Türkiye'nin ev sahipliğini yaptığı 26-28 Eylül 2024'te Çeşme'de düzenlenen IPCamp, fikri mülkiyet alanında faaliyet gösteren profesyonelleri bir araya getirerek dolu dolu bir eğitim ve paylaşım ortamı sundu. Katılımcılar, çeşitli eğitimlerle hem yeni bilgiler edindiler hem de bilgi birikimlerini ve tecrübelerini meslektaşlarıyla paylaşma fırsatı yakaladılar. Etkinlik, katılımcıların kariyerlerini ilerletmek ve güncel gelişmeleri takip etmek adına büyük bir fayda sağladı.

IPCamp'in programı, geniş bir yelpazede ele alınan konularla doluydu. Fikri mülkiyet hukukundaki güncel gelişmeler, Birleşik Patent Mahkemesi, Fikri Mülkiyetin Değerlemesi, Üniversite Sanayi İşbirlikleri, Yapay Zeka Buluşları ve Telif Hakkı Stratejileri gibi önemli başlıklar üzerine yapılan sunumlar alanda çalışanların bilgi birikimini artırmak için büyük bir fırsat sundu. Bu eğitimlerin birçoğu, uygulamaya yönelik ipuçları ve örnek olay analizleriyle desteklenerek, katılımcıların konuyu daha iyi anlamaları sağlandı. Özellikle patent marka vekilleri ve avukatlar için güncellenen yasal düzenlemeler üzerine yapılan detaylı incelemeler oldukça değerliydi. Ayrıca, fikri mülkiyetin teknolojik gelişmelerle birlikte nasıl bir dönüşüm geçirdiği konusundaki oturumlar da katılımcılar tarafından ilgiyle takip edildi.

Bunun yanı sıra, IPCamp'te yapılan bilgi ve deneyim paylaşımı, meslektaşlar arasında sıcak ve samimi bir atmosfer yarattı. Gündüz yoğun geçen eğitimlerin ardından iki akşam, hep birlikte düzenlenen yemekler katılımcıların birbirlerini daha yakından tanımasına ve daha güçlü bağlantılar kurmasına vesile oldu. Eğitim ve ağ oluşturma dengeli bir şekilde bir araya geldiği bu etkinlik, katılımcıların profesyonel yaşamlarına katkı sağlayacak birçok anı ve deneyimle sona erdi. Ayrıca, denize girme fırsatı bulanlar için kampın keyifli bir yaz kaçamağına dönüştüğü de söylenebilir.

*Avrupa Patent Vekili, InPera IP, volkan@inperaip.com

Güldeniz Doğan Alkan*

*AIPPI Türkiye / Fikri
Mülkiyet Hakları Koruma
Derneği Üyesi*

Bengü Şen Gürakan**

*AIPPI Türkiye / Fikri
Mülkiyet Hakları Koruma
Derneği Üyesi*

GENETİK KAYNAKLAR VE GELENEKSEL BİLGİLERİN FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI İLE KORUNMASI

GÜNCEL GELİŞMELER VE TÜRKİYE’NİN KONUMU

Giriş

Genetik kaynaklar ve geleneksel bilgiler, sadece kültürel ve tarihi önemleri açısından değil, aynı zamanda bilimsel araştırmalar, tıbbi gelişmeler ve sürdürülebilir kalkınma açısından da büyük değere sahiptir. Bu kaynaklara olan küresel ilgi arttıkça, onları korumak için etkili fikri mülkiyet hakları mekanizmalarına duyulan ihtiyaç da giderek artmaktadır.

Bu makale, genetik kaynaklar ve geleneksel bilgilerin fikri mülkiyet hakları ile korunmalarının yollarını inceleyerek, uluslararası çerçeveleri, güncel gelişmeleri ve Türkiye’deki mevcut durumu ele almaktadır.

I. Genetik Kaynaklar ve Geleneksel Bilgilerin Anlaşılması

Genetik kaynaklar, bitkiler, hayvanlar ve mikroorganizmalardan elde edilen ve potansiyel değeri olan genetik materyallerdir. Bu kaynaklar, biyolojik çeşitliliğin temelini oluşturur ve tarım, tıp ve biyoteknoloji gibi alanlarda uygulamaları vardır. Genetik kaynaklara örnek olarak mikroorganizmalar, bitki çeşitleri, hayvan ırkları, genetik diziler, nükleotid ve amino asit dizisi bilgileri, moleküler olaylar verilebilir¹.

Geleneksel bilgi ise, yüzyıllar boyunca geliştirilmiş ve yerel toplulukların kültürel mirası ve kimliği ile yakından ilişkili olan bilgeliği, uygulamaları ve yenilikleri kapsar. Yerli şifacıların şifalı bitkileri kullanması ve nesilden nesile aktarılan sürdürülebilir tarım uygulamaları geleneksel bilgilere örnek olarak verilebilir².

Genetik kaynaklar ve geleneksel bilgilerin korunması kültürel birikimin aktarılması ve inovasyonun

1 WIPO websitesi, “WIPO Member States Adopt Historic New Treaty on Intellectual Property, Genetic Resources and Associated Traditional Knowledge.” <<https://www.wipo.int/tk/en/genetic/#:~:text=They%20include%2C%20for%20example%2C%20microorganisms,events%2C%20plasmids%2C%20and%20vectors>>, erişim tarihi: 18.08.2024.

2 WIPO websitesi, “Genetic Resources, Traditional Knowledge and Traditional Cultural Expressions” <<https://www.wipo.int/tk/en/>>, erişim tarihi: 18.08.2024.

korunması için oldukça önemlidir. Geleneksel bilgi, yerli toplulukların kültürel kimliğinin ve mirasının ayrılmaz bir parçasıdır. Yerli toplulukların haklarına ve bilgisine saygı göstermek, sosyal adalet ve etik sorumluluk meselesi olarak görülmektedir³.

Öte yandan genetik kaynaklar, biyoçeşitlilik korumasına ve ekosistem dengesine katkıda bulunmaktadır. Bu kaynaklar, özellikle ilaç, tarım ve kozmetik gibi endüstrilerde büyük ekonomik potansiyele sahiptirler.

II. Uluslararası Hukuki Çerçeveler

Genetik kaynaklar ve geleneksel bilginin korunmasında uluslararası anlaşma ve organizasyonlar önemli bir rol oynamaktadır.

a. Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi

Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi ("Sözleşme") genetik kaynakların sürdürülebilir gelişimini ve bunlardan elde edilen faydaların adil paylaşımını teşvik etmeyi amaçla yan bir sözleşme-
dir ve 150'den fazla ülke, bu sözleşmenin tarafıdır⁴. Türkiye, 15.05.1997 tarihinden bu yana Sözleşme'nin tarafıdır.

Sözleşme üyeleri, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı için ekosistem yaklaşımıyla uygulamalar ve politikalar üzerinde düzenli olarak fikir alışverişinde bulunurlar. Üye ülkeler, kalkınma planlamasında biyolojik çeşitlilik konularının ele alınması, sınır ötesi işbirliğinin teşvik edilmesi ve yerli halkların ekosistem yönetimine dâhil edilmesi konularını incelemektedirler.

Sözleşme ayrıca, genetik kaynakların ticari kullanımlarından doğan faydaların paylaşımı konusu da büyük önem taşımaktadır. Sözleşme, genetik kaynaklara erişimin karşılıklı mutabık kalınan şartlarla ve kaynak ülkenin önceden bilgilendirilmiş onayı ile gerçekleştirilmesini sağlamaktadır. Örneğin, Filipinler biyolojik araştırmaların önce hem hükümetten hem de yerel halktan önceden bilgilendirilmiş onay almasını şart koşmuştur.

b. Nagoya Protokolü

Nagoya Protokolü⁵, Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin bir parçası olarak 2010 yılında Japonya'nın Nagoya kentinde kabul edilmiştir. Protokol, genetik kaynaklara erişim ve bu kaynaklardan elde edilen faydaların adil ve eşit bir şekilde paylaşılmasını düzenler. Bu düzenleme, genetik kaynakları kullanarak yapılan araştırma ve geliştirme faaliyetlerinden elde edilen faydaların, kaynak ülkelere ve ilgili topluluklara geri dönmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Böylece, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı teşvik edilir. Türkiye, her ne kadar Sözleşme'ye taraf olsa da Nagoya Protokolü'nün tarafı değildir.

Nagoya Protokolü, genetik kaynakların kullanımına ilişkin "önceden bilgilendirilmiş onay"

3 Ibid.

4 Sözleşmeye ait websitesinde yer alan linki üzerinde <https://www.cbd.int/countries> üye ülkeler listesi görüntülenebilmektedir, erişim tarihi: 18.08.2024.

5 Protokol'ün tam metnine <https://www.cbd.int/abs/text/default.shtml> adresinden ulaşılabilir, erişim tarihi: 18.08.2024:

(“PIC”) ve “karşılıklı olarak anlaşılmış şartlar” (“MAT”) gibi temel ilkeler getirmektedir. Bu ilkeler, genetik kaynakları kullanan araştırmacılar ve biyoteknoloji şirketlerinin, kaynak ülkenin yetkililerinden izin almasını ve kullanımı konusunda anlaşmaya varmasını zorunlu kılmaktadır. Protokol, ayrıca yerel ve yerli toplulukların geleneksel bilgilerinin korunmasını ve bu bilgilerden elde edilen faydaların adil bir şekilde paylaşılmasını konularının da düzenlemelere yer vermektedir.

Nagoya Protokolü, biyolojik çeşitliliğin korunması ve genetik kaynakların sürdürülebilir kullanımı açısından oldukça önemlidir. Protokol, genetik kaynaklardan elde edilen faydaların paylaşımı konusunda uluslararası işbirliğini artırmakta ve biyolojik korsanlık ile mücadelede önemli bir araç olarak görülmektedir.

c. Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları (“TRIPS”) Anlaşması

TRIPS Anlaşması, genetik kaynaklar ve geleneksel bilginin korunmasında önemli bir rol oynar. TRIPS’in 27. maddesi, üye ülkelerin biyolojik materyaller üzerindeki patentlerin düzenlenmesiyle ilgili hükümlere sahiptir ve genetik kaynaklardan elde edilen buluşların patentlenmesi konusunu da kapsamaktadır.

Ancak, TRIPS’in genetik kaynaklar ve geleneksel bilgiye özel bir düzenleme getirmediği görülmektedir, bu da bu tür kaynakların koruma altına alınması için ek ulusal ve uluslararası düzenlemelere ihtiyaç duyulduğu anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (“WIPO”) gibi uluslararası kuruluşlar, genetik kaynaklar ve geleneksel bilginin fikri mülkiyet yoluyla korunması için ek kılavuzlar ve protokoller geliştirmektedir⁶. Nitekim aşağıda da detaylı olarak açıklanacağı üzere yakın zamanda Mayıs 2024’te, WIPO’nun 15 üye ülkesi tarafından Fikri Mülkiyet, Genetik Kaynaklar Ve İlgili Geleneksel Bilgiye İlişkin Anlaşma imzalanmıştır.

III. Genetik Kaynaklar ve Geleneksel Bilgilerin Korunmasında Fikri Mülkiyet Hukuku

Genetik kaynaklar ve geleneksel bilginin korunması için çeşitli fikri mülkiyet mekanizmaları kullanılmaktadır. Somut olayın özelliklerine göre bu korumalar birlikte ya da tek başına genetik kaynaklara veya geleneksel bilgilere koruma sağlayabilecektir.

a. Patentler

Genetik kaynakların korunmasında patentler, biyoteknolojik buluşlar ve yeni bitki çeşitleri gibi yeniliklerin koruma altına alınmasını sağlamaktadır. Patentlenebilirlik şartlarını taşıyan genetik kaynaklar, somut olayın özelliğine göre patent hukukuna göre koruma altına alınabilecektir⁷.

Örneğin, Monsanto’nun genetik olarak değiştirilmiş tohumları, patent koruması altındadır. Bu tohumlar, tarımda verimliliği artırırken, çiftçilerin bu tohumları kullanırken şirketin lisans

6 Jonathan Curci, “The Protection Of Genetic Resources in Intellectual Property Law”, bölüm 2 “ The TRIPS Agreement And The Patent Protection Of Genetic Resources”, Cambridge University Press, 04.08.2010, paragraf 29 – 49.

7 WIPO Publications, “Intellectual Property and Genetic Resources, Traditional Knowledge and Traditional Cultural Expressions” ← <https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4504>→, erişim tarihi: 18.08.2024.

koşullarına uymasını gerektirmektedir⁸. Bu, biyoteknolojik yeniliklerin hem teşvik edilmesini hem de koruma altına alınmasını sağlamaktadır⁹.

b. Coğrafi İşaretler

Coğrafi işaretler, belirli bir coğrafi bölgeden gelen ürünlerin, o bölgenin karakteristik özelliklerini taşıdığını garanti etmektedir. Bu tür işaretler, geleneksel bilgi ve biyolojik kaynakların korunmasında önemli bir rol oynayabilmektedir.

Örneğin Türkiye’deki Antep fıstığı, coğrafi işaretli bir üründür ve bu işaret, fıstığın belirli bir bölgede yetiştirildiğini ve o bölgenin özel şartlarına sahip olduğunu göstermektedir. Coğrafi işaret koruması, yerel üreticilere ekonomik faydalar sağlarken, aynı zamanda geleneksel tarım uygulamalarının ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunmaktadır¹⁰.

c. Geleneksel Bilgi Dijital Kütüphaneleri

Geleneksel bilgi dijital kütüphaneleri, yerli ve yerel toplulukların geleneksel bilgilerini toplayan, koruyan ve dijital ortamda erişilebilir kılan platformlardır.

Örneğin Hindistan’daki Geleneksel Bilgi Dijital Kütüphanesi (“TKDL”), bu tür bilgilerin patentlenmesini engelleyerek, haksız biyolojik korsanlık (*biopiracy*) olaylarının önüne geçmektedir¹¹. TKDL, Ayurveda, Unani, Siddha ve Yoga gibi geleneksel Hint tıbbi bilgilerinin dijitalleştirilmiş veri tabanını içermektedir. Bu kütüphane, patent ofisleriyle işbirliği yaparak, geleneksel bilgilerin haksız şekilde patentlenmesini engellemektedir¹².

d. Geleneksel Bilgilerin Topluluk Protokolleri

Topluluk protokolleri, yerel toplulukların biyolojik kaynaklar ve geleneksel bilgiler üzerindeki haklarını tanıyan ve koruyan yasal belgelerdir.

Yukarıda da örnek verildiği gibi Filipinler’de, yerel toplulukların biyolojik araştırmalara ve biyolojik kaynaklara erişim izni vermeden önce hem hükümetten hem de yerel halktan “önceden bilgilendirilmiş onay” almasını zorunlu kılan yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Bu tür protokoller, yerel toplulukların haklarını korurken, aynı zamanda biyolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve korunmasına katkıda bulunmaktadır¹³.

8 RishiP. Singh, Pagadala Vara V. Prasadx, K. Raja Reddy, “Climate Change: Implications for Stakeholders in Genetic Resources and Seed Sector”, *Advances in Agronomy*, Volume 129, 2015, sayfa 4.

9 David Vivas, “Genetic Resources, Traditional Knowledge and Intellectual Property Rights: Promoting Synergies for Sustainable Development”, A Center for International Environmental Law Issue Brief For the World Summit on Sustainable Development, 2002, paragraf 2-6.

10 TÜRKPATENT websitesi ←<https://www.turkpatent.gov.tr/TURKPATENT/commonContent/GeographicalIndications>→, erişim tarihi: 18.08.2024.

11 Veritabanına aşağıdaki linkten ulaşmak mümkündür ←<https://www.tkdil.res.in/tkdil/langdefault/common/Home.asp?G-L=Eng>→, erişim tarihi: 18.08.2024.

12 Itsuki Shimbo, Yoko Ito, Koichi Sumikura, “Patent protection and access to genetic resources”, Nature Publishing Group 2008, paragraf 16-18.

13 EUIPO, Directorate-General For External Policies Of The Union, “Intellectual Property Rights On Genetic Resources And The Fight Against Poverty”, 2011, ←[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/457063/EXPO-DE-VE_ET\(2011\)457063_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/457063/EXPO-DE-VE_ET(2011)457063_EN.pdf) → erişim tarihi: 18.08.2024.

e. Bitki Çeşidi Mülkiyet Hakları

Avrupa Birliği ("AB") içinde bitki çeşitlerine ait mülkiyet hakları, Community Plant Variety Right ("CPVR")¹⁴ adı verilen bir sistem tarafından düzenlenmektedir. Bu sistem, patentlere benzer bir şekilde yeni bitki çeşitlerine bir fikri mülkiyet koruması sağlar. Angers, Fransa'daki Community Plant Variety Office ("CPVO") tarafından verilen bu hak, tüm AB üye devletlerinde geçerlidir. CPVR sistemi, TRIPS/WTO anlaşmaları ve Yeni Bitki Çeşitlerinin Korunması Uluslararası Birliği ("UPOV 1991") sözleşmesi gibi uluslararası anlaşmalara uyumlu olarak bitki ıslahçıları için fikri mülkiyet koruması sağlamaktadır¹⁵.

CPVR sistemi kapsamında, bitki ıslahçıları CPVO'ya başvurarak bitki çeşitlerinin ticari kullanımı üzerinde AB genelinde tek bir fikri mülkiyet hakkı elde edebilirler. Çoğu bitki türü için koruma süresi 25 yıl olup, asma, ağaçlar, çiçek soğanları grupları, odunsu küçük meyveler, odunsu süs bitkileri, patates ve kuşkonmaz gibi belirli kategoriler ise 30 yıl boyunca korunabilir.

AB kurumlarından bağımsız olarak finanse edilen CPVO, otonom bir şekilde çalışmakta ve bitki çeşitlerine ilişkin koruma başlıklarının verilmesi konusunda kararlar almaktadır. Bu kararlar, üçüncü taraflar için yasal bağlayıcılığa sahiptir ve bitki ıslahçılarının yeniliklerinin sağlam hukuki koruma altında olmasını sağlamaktadır. Bu durum, Avrupa genelinde tarım sektöründe yenilikçiliği teşvik etmekte ve bitki ıslahına yapılan yatırımları sürekli kılmaya fayda sağlamaktadır.

Aşağıda da detaylı olarak bahsedeceğimiz üzere WIPO üye ülkeleri, yerli ve yerel toplulukları desteklemek için yeni bir anlaşma imzaladılar. Bu Anlaşma, yerli ve yerel toplulukların geleneksel bilgilerini ve biyolojik kaynaklarını daha etkili bir şekilde korumalarına ve ticari olarak değerlendirmelerine yardımcı olmayı amaçlamaktadır¹⁶. Anlaşmanın, yerel toplulukların kendi bilgilerini ve kaynaklarını koruma kapasitelerini artırırken, aynı zamanda bu kaynaklardan elde edilen faydaların adil bir şekilde paylaşılmasını sağlayacağı düşünülmektedir¹⁷.

Bu kapsamda özetle patentler ve coğrafi işaretler, yeniliklerin ve bölgesel özelliklerin korunmasını sağlarken, dijital kütüphaneler ve topluluk protokolleri, geleneksel bilgilerin haksız kullanımını engellemek bakımından önemli rol oynamaktadır.

WIPO'nun yeni girişimleri, yerli ve yerel toplulukların haklarını daha etkili bir şekilde korumalarına yardımcı olmaktadır. Bu mekanizmaların etkili bir şekilde kullanılması, biyolojik çeşitliliğin ve geleneksel bilgilerin korunmasını ve sürdürülebilir kullanımını sağlamaktadır.

14 CPOV'nin resmi internet sitesine bu linkten erişim sağlanmaktadır <<https://cpvo.europa.eu/en>>, erişim tarihi: 18.08.2024.

15 EUIPO, "Plant Variety Property Rights", <https://food.ec.europa.eu/plants/plant-variety-property-rights_en>, erişim tarihi: 18.08.2024.

16 EUIPO, Directorate-General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs, "Historic WIPO Treaty Adopted On Intellectual Property And Genetic Resources", 27.05.2024, <https://single-market-economy.ec.europa.eu/news/historic-wipo-treaty-adopted-intellectual-property-and-genetic-resources-2024-05-27_en>, erişim tarihi: 18.08.2024.

17 WIPO, "WIPO Member States Adopt Historic New Treaty on Intellectual Property, Genetic Resources and Associated Traditional Knowledge", Mayıs 2024, <https://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2024/article_0007.html>, erişim tarihi: 18.08.2024.

IV. Tarihi WIPO Anlaşması

1999 yılında gelişmekte olan ülkeler, WIPO Patent Hukuku Daimi Komitesi'nde fikri mülkiyet, genetik kaynaklar ve geleneksel bilgi hakkında tartışmaların başlatılmasını talep ettiler. 2000 yılında WIPO Genel Kurulu, genetik kaynaklar, geleneksel ürünler ve folklor ifadeleri bağlamında ortaya çıkan fikri mülkiyet sorunlarını tartışmak üzere zaman sınırlı bir organ olarak bir hükümetler arası komite ("Komite") kurdu. Komite'nin yetkisi esasen bir tartışma forumu yarattı, ancak 2009 yılında WIPO Genel Kurulu, Komite'nin metin temelli müzakereler yürütmesi için yetkisini yeniledi. Bu yetki o zamandan beri WIPO Genel Kurulu tarafından iki yılda bir yenilenmektedir¹⁸. Bu yetki kapsamında Komite müzakereleri genetik kaynaklar, geleneksel ürünler ve folklor ifadeler üzerine üç ayrı metne odaklandı. Bunlardan genetik kaynaklar üzerindeki müzakereler, yakın zamanda düzenlenen WIPO Diplomatik Konferansı'nda bir antlaşmanın kabul edilmesiyle sonuçlandırılmıştır.

Bu kapsamda Mayıs 2024'te WIPO üyesi 15 ülke, genetik kaynaklar ve geleneksel bilginin korunması ve faydalarının adil paylaşımı konusunda 15 ülkenin onay veya katılım belgelerini teslim etmesinden üç ay sonra yürürlüğe girecek olan tarihi bir anlaşma imzaladılar¹⁹. Anlaşma, 1 yıl süre ile WIPO'nun tüm üye ülkelerine imza için açıktır.

Anlaşma, genetik kaynakların korunması ve sürdürülebilir kullanımı konusunda önemli bir adım olarak tarihe geçti. Anlaşma, yerli ve yerel toplulukların haklarını koruma ve genetik kaynaklardan elde edilen faydaların adil bir şekilde paylaşılmasının önünü açmak amacıyla imzalanmıştır. Gelişmekte olan ülkeler, bu anlaşmanın, yerli ve yerel toplulukların haklarını koruma ve biyolojik kaynaklardan elde edilen faydaların adil bir şekilde paylaşılmasını sağlama konusunda önemli bir adım olduğunu vurgulamaktadır²⁰. Ayrıca, bu anlaşma, biyolojik korsanlıkla mücadelede önemli bir araç olarak görülmektedir.

Anlaşma, genetik kaynaklara erişim ve bu kaynaklardan elde edilen faydaların paylaşımı konusunda net kurallar ve mekanizmalar içermektedir. Özellikle, biyolojik araştırma faaliyetlerinde yerli toplulukların önceden bilgilendirilmiş onayı ve adil fayda paylaşımı ilkeleri vurgulanmaktadır. Bu, yerli ve yerel toplulukların genetik kaynaklarının haksız kullanımını engellemekte ve bu kaynaklardan elde edilen faydaların adil bir şekilde paylaşılmasını sağlamaktadır.

Anlaşma'ya göre, patent başvurusunda talep edilen bir buluşun genetik kaynaklara dayandığı durumlarda, her bir sözleşme tarafının başvuru sahiplerinden genetik kaynakların menşe ülkesini veya kaynağını açıklamalarını talep etmesini gerektirmektedir. Geleneksel bilgi ile ilgili buluşlarda ise, başvuru sahiplerinin bu bilgiyi sağlayan yerli halkları veya yerel toplulukları açıklamaları gerekmektedir²¹.

18 Nirmalya Syam and Carlos M. Correa, Understanding the New WIPO Treaty on Intellectual Property, Genetic Resources and Associated Traditional Knowledge, 3 Temmuz 2024, sayfa 2, paragraf 2

19 An itibarıyla toplam 31 ülke tarafından imzalanan Anlaşma'nın tarafı olan ülkeler şu anda Cezayir, Bosna Hersek, Brezilya, Burkina Faso, Orta Afrika Cumhuriyeti, Şili, Kolombiya, Kongo, Fildişi Sahili, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Eswatini, Gana, Lesoto, Madagaskar, Malavi, Marshall Adaları, Fas, Namibya, Nikaragua, Nijer, Nijerya, Niue, Paraguay, Saint Vincent ve Grenadinler, Sao Tome ve Principe, Senegal, Güney Afrika, Birleşik Tanzania Cumhuriyeti, Uruguay, Vanuatu'dur.

20 Ibid.

21 WIPO, "Diplomatic Conference to Conclude an International Legal Instrument Relating to Intellectual Property, Genetic Resources and Traditional Knowledge Associated with Genetic Resources", 24.05.2024, ← https://www.wipo.int/edocs/mdocs/tk/en/gratk_dc/gratk_dc_7.pdf →, erişim tarihi: 18.08.2024.

Bu anlaşmanın önemli bir bileşeni de genetik kaynaklara erişim ve fayda paylaşımı konusundaki uluslararası işbirliğini artırmaktır. Anlaşma, ülkelerin biyolojik kaynaklarını koruma ve sürdürülebilir kullanma kapasitelerini artırmayı amaçlayan teknik ve mali destek mekanizmaları içermektedir. Bu, özellikle gelişmekte olan ülkelerin biyolojik çeşitliliği koruma ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olmaktadır.

Bu tarihi anlaşma, genetik kaynaklar ve geleneksel bilginin korunması ve faydalarının adil paylaşımı konusunda önemli bir adım olup, küresel biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılması için büyük bir potansiyele sahiptir.

V. Örnek Olay İncelemeleri

i. Kosta Rika: INBIO ve İlaç Şirketi Anlaşması

Kosta Rika'nın Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Enstitüsü (INBIO), bir ilaç şirketi ile biyolojik araştırma anlaşması imzalayarak biyolojik materyallerin ticari kullanımından elde edilen faydaların paylaşılmasını sağlamıştır. Bu anlaşma, yerel biyolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımını teşvik ederken, aynı zamanda ekonomik faydalar da sağlamaktadır²².

ii. And Dağları Ülkeleri: Genetik Kaynaklara Erişim Kontrolleri

Kolombiya, Ekvador, Peru, Bolivya ve Venezuela gibi And Dağları ülkeleri, genetik kaynaklara erişimi düzenleyen yasalar ve önlemler benimsemişlerdir.

Biyolojik araştırmaların genetik kaynak toplarken belirli koşulları karşılamaları gerekmektedir. Bu koşullar arasında genetik kaynakların kopyalarının belirlenen bir kuruma teslim edilmesi, yerel bir kurumun araştırmalara dahil edilmesi ve araştırma sonuçlarının paylaşılması gibi şartlar bulunmaktadır²³.

iii. Güney Afrika: Rooibos Çayı ve Yerli Topluluklar

Güney Afrika'da, Rooibos çayı üzerine yapılan biyolojik araştırma faaliyetleri, yerli toplulukların bilgi ve kaynaklarının korunması ve bu kaynaklardan elde edilen faydaların adil bir şekilde paylaşılması için örnek teşkil etmektedir. Yerel topluluklar, Rooibos çayının ticari kullanımlarından elde edilen gelirlerden faydalanmaktadır²⁴.

Çeşitli ülkelerde biyolojik kaynakların ve geleneksel bilginin korunmasına yönelik uygulamaları ve politikalar bulunmaktadır. Bilhassa gelişmekte olan ülkeler, genetik kaynaklarının ve geleneksel bilgilerinin korunması bakımından hassas bir noktadadırlar. Bu nedenle yerel toplulukların haklarını korurken biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilir kullanımını teşvik eden yukarıda örneklerle açıklanan farklı yaklaşımlar, yüzyıllar sonucunda geliştirilen bilgilerin, öğretilerin ve yalnızca belirli coğrafyalarda bulunan ve yerel halkın ekonomik ve sosyolojik olarak önem at affettiği genetik kaynakların korunması için elzemdir.

22 Edward Hammond, "Amid Controversy And Irony, Costa Rica's Inbio Surrenders Biodiversity Collections And Lands To The State", 02.04.2015, paragraf 2-14.

23 EUIPO, Directorate-General For External Policies Of The Union, "Intellectual Property Rights On Genetic Resources And The Fight Against Poverty", 2011, <https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2011/457063/EXPO-DE-VE_ET[2011]457063_EN.pdf → erişim tarihi: 18.08.2024.

24 Ibid.

VI. Türkiye'nin Konumu

Türkiye, yukarıda da değinildiği üzere Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin tarafı olmasına karşın Nagoya Protokolü'nün tarafı değildir. Yine Mayıs 2024'te imzalanan WIPO sözleşmesinin de -bu makalenin yazıldığı tarih itibarıyla (Ağustos 2024) henüz- tarafı değildir.

Fakat 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu'nda ("SMK"), genetik kaynaklar ve geleneksel ürünlere atıflar bulunmaktadır. Buna göre SMK madde 2'de "*Bitki çeşidi: Bir veya birden fazla genotipin ortaya çıkardığı bazı özellikleri ile tanımlanan, aynı tür içindeki diğer genotiplerden en az bir tipik özelliğiyle ayrılan ve de-ğişmeksizin çoğaltılmaya uygunluğu bakımından bir birim olarak kabul edilen en küçük taksonomik kısım içerisinde yer alan bitki grubunu*" ifade ederken, "*Biyolojik materyal: Genetik bilgi içeren ve kendi kendine üreyebilen ya da bir biyolojik sistemde üretilebilen herhangi bir maddeyi*" ifade eder şeklinde tanımlar yer almaktadır.

SMK madde 90/4'te "*Buluş, genetik kaynağa veya genetik kaynakla bağlantılı geleneksel bilgiye dayanı-yorsa bu kaynağın nereden alındığına ilişkin açıklamaya, patent başvurusunda yer verilir.*" denmekte ve aslında WIPO anlaşması ile de güvence altına alınan kaynak gösterme hususunu 2017 yılından bu yana düzenlemektedir. Fakat mevcut yasal düzenlemelerimizde henüz genetik kaynak ve geleneksel bilgiye sahip olan topluluğa önceden bilgilendirme şartı bulunmamaktadır.

Bununla bağlantılı olarak geleneksel ürün adları TÜRKPATENT nezdinde tescil ettirilebilmektedir²⁵ Menşe adı veya mahreç işareti kapsamına girmeyen ilgili piyasada bir ürünü tarif etmek için gele-neksel olarak en az otuz yıl süreyle kullanıldığı kanıtlanan adlar, Kanun'da belirtilen şartlardan en az birini sağlaması hâlinde geleneksel ürün adı olarak tanımlanır ve geleneksel üretim veya işleme yöntemi yahut geleneksel bileşimden kaynaklanması ve geleneksel hammadde veya malzemeden üretilmiş olması kaydıyla ülkemizde tescil edilebilir²⁶. Lokum, pastırma gibi isimler geleneksel ürün adına örnek olarak verilebilir²⁷. Yabancı ülke kaynaklı başvuruların yapılması da başvuruya konu coğrafi işaret veya geleneksel ürün adının kaynak ülke ya da dâhil olduğu uluslararası topluluk tarafından korunuyor olması; denetim şartlarının kaynak ülkede sağlanmış olması ve kaynak ülke-nin, Türkiye'den yapılacak coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı tescil başvurularına eşit koruma sağlaması şartları ile mümkündür²⁸.

SMK madde 33'e göre doğal ve beşerî unsurların bir araya gelmesi sonucu gıda, tarım, maden, el sa-natları ürünleri ve sanayi ürünlerinden şartlara uygun olanlar, tescil edilmesi şartıyla, coğrafi işaret veya geleneksel ürün adı korumasından yararlanacaklardır²⁹. Yine madde 36'ya göre ise üretici grup-ları; ürün veya ürünün kaynaklandığı coğrafi alanla ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları; ürünle ilgili olarak kamu yararına çalışan veya üyelerinin ekonomik çıkarlarını korumaya yetkili dernekler, vakıflar ve kooperatifler ve ürünün tek bir üreticisi varsa, bu

25 Uğur Aktekin, Güldeniz Doğan Alkan, "Protection of Traditional Product Names under the New IP Code No. 6769", Lexis Middle East Law, 25 Temmuz 2017.

26 Uğur Aktekin, Güldeniz Doğan Alkan "Shining light on Turkey's new IP code", Intellectual Property Magazine, Septem-ber 2017

27 TÜRKPATENT, "Geleneksel Ürün Adları", 2018, <https://ci.turkpatent.gov.tr/sayfa/geleneksel-%C3%BCr%C3%BCn-a-d%C4%B1-nedir →, erişim tarihi: 18.08.2024.

28 SMK madde 39.

29 Uğur Aktekin, Güldeniz Doğan Alkan, "Protection of Traditional Product Names under the New IP Code No. 6769", Lexis Middle East Law, 25 Temmuz 2017.

durumu ispat etmesi şartıyla ilgili üretici geleneksel ürün adı veya coğrafi işaret başvurusunda bulunma hakkına sahiptir³⁰.

Öte yandan ülkemiz hem genetik kaynakların hem de geleneksel bilgilerin çeşitliliği bakımından önemli bir konumdadır. Örneğin Türkiye’de, kekik gibi tıbbi bitkilerin yetiştirilmesi ve kullanımı konusunda geleneksel bilginin kullanımı önemli olmuştur. İzmir’den gelen kekik, TÜRKPATENT nezdinde coğrafi işaretle tescillenmiş olup, ticari kullanımının faydalarının yerel topluluklarla paylaşılmasını sağlamaktadır.

Türkiye’deki Antep fıstığı, coğrafi işaretli bir diğer üründür ve bu işaret, fıstığın belirli bir bölgede yetiştirildiğini ve o bölgenin özel şartlarına sahip olduğunu gösterir. Coğrafi işaretler, yerel üreticilere ekonomik faydalar sağlarken, geleneksel tarım uygulamalarının ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunmaktadır³¹.

Bu kapsamda denilebilir ki SMK madde 90/4 uyarınca genetik kaynaklar ve bunlara bağlı olarak geleneksel bilgilere dayalı buluşlarda, patent başvurusu yapılırken başvuruda bu bilgilere yer vermek gerekmektedir. Öte yandan genetik kaynaklar ve geleneksel bilgileri coğrafi işaret ve geleneksel ürün adları ile de korumak mümkündür. Fakat bu korumanın kapsamının ülkemizle sınırlı kalacağını, başkaca ülkelerde koruma elde etmek için ilgili ülkelerin mevzuatlarına göre başvurular yapmak gerektiği de not edilmelidir.

Yine bitki çeşitlerinin geliştirilmesini özendirmek, yeni çeşitlerin ve ıslahçı haklarının korunması için Türkiye’de 2004 yılında yürürlüğe giren 5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun bulunmaktadır. Bu yasa ile ıslahçı hakları, korunması ve ihlaller ile ilgili müeyyideler düzenlenmiştir. Yine Türkiye 2007 yılından bu yana da UPOV Sözleşmesi’nin tarafıdır.

Islahçı hakları da tescil sistemine dayanmaktadır ve koruma tescil ile başlamaktadır. Türkiye’de tescil yetkisi, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı’na ait olup bu tescil ile ikili anlaşma yapılan ve yine UPOV’a taraf ülkelerde koruma sağlanmış olmaktadır³². Koruma süresi ise ıslahçı hakkının tescilinden itibaren 25 yıl; ağaçlar, asmalar ve patates için 30 yıldır³³.

Yeni, farklı, yeknesak ve durulmuş olduğu tespit edilen bitki çeşitleri, 5042 sayılı Kanunda belirtilen diğer şartların yerine getirilmesi kaydıyla, ıslahçı hakkı verilmesi ile korunmaktadır. Yenilik kriterinin nasıl değerlendirmeye alınacağı ise 5042 sayılı Kanun’un 5. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre bir çeşidin çoğaltım veya hasat edilmiş materyali; ıslahçı hakkı için başvurunun yapıldığı tarihten geriye doğru yurt içinde bir yıl, yurt dışında dört yıl, ağaç ve asmalarda altı yıl öncesine kadar kullanım amacıyla hak sahibi tarafından veya onun rızasıyla satılmamış veya umuma sunulmamış ise çeşit yeni kabul edilecektir.

Özellikle ıslah faaliyetlerinin uzun süreli yatırımlar ve özel bilimsel ekipmanlar ve nitelikli iş gücü gerektirdiği ve başarısız sonuçların alınmasının da mümkün olduğu göz önüne alındığında, geliştirdiği

30 Ibid.

31 WIPO websitesi, “WIPO Member States Adopt Historic New Treaty on Intellectual Property, Genetic Resources and Associated Traditional Knowledge.” <<https://www.wipo.int/tk/en/genetic/#:~:text=They%20include%2C%20for%20example%2C%20microorganisms,events%2C%20plasmids%2C%20and%20vectors>>, erişim tarihi: 18.08.2024.

32 5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun madde 4.

33 5042 sayılı Yeni Bitki Çeşitlerine Ait Islahçı Haklarının Korunmasına İlişkin Kanun madde 10.

bitki çeşidi üzerinde ıslahçıya belirli bir süre boyunca 5042 sayılı Kanun uyarınca tekel hakkı tanınması nitelikli çalışmaların teşvik edilmesini sağlamaktadır³⁴.

Yine 2012 yılından bu yana yürürlükte bulunan Yerli Evcil Hayvan Genetik Kaynaklarının Kullanılması Ve Yurt Dışına Çıkarılması Hakkında Yönetmelik'i de yerli evcil hayvan genetik kaynaklarının ("YEHGK") kullanılması ve yurt dışına çıkarılması ile ilgili usul ve esasları düzenlemektedir. Bu Yönetmelik'e göre YEHGK'ların yurtdışına çıkarılması kati suretle Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı'nın onayına tabii hale getirilmiştir. Yönetmelik'e göre gerek yerli gerek ise yabancı uyruklu tüzel kişiler tarafından Türkiye'de yürütülecek bilimsel araştırmalar için YEHGK kullanım izin başvurusu yapılmalıdır.

Görüldüğü üzere ülkemizde coğrafi işaret, geleneksel ürün adları ve ıslah edilmiş yeni bitkilerin tescil edilmesi mümkün olup YEHGK de yönetmelik ile korunmakta ve denetime tabii tutulmaktadır. Fakat mevzuatta, folklor ifadelerinin korunmasına dair bir düzenleme bulunmamaktadır. Folklor ifadeleri bakımından son derece zengin olan Türkiye'de bu ifadelerin korunması için de gerekli kanuni düzenlemelerin yapılması gerektiği kanaatindeyiz.

Ülkemizin kaynaklarının çeşitliliği göz önüne alındığında, genetik kaynak ve geleneksel bilgilerin korunması için yerli halkın önceden bilgilendirilmesi ve onayının alınması gibi önleyici mekanizmalar ve dijital kütüphanelerin oluşturulmasının da oldukça faydalı olacağı açıktır.

Sonuç

Genetik kaynaklar ve geleneksel bilginin korunması, geçmişten bu yana çeşitli zorluklarla karşı karşıya kalmıştır. Fakat yakın zamanda 15 WIPO üye ülkesi tarafından imzalanan anlaşma, uluslararası işbirliğinin artırılması, ülkeler ve uluslararası organizasyonlar arasında politikaların ve uygulamaların uyumlu hale getirilmesini sağlayarak önemli bir adım olacaktır. Ayrıca, ulusal ve uluslararası düzeyde yasal ve kurumsal çerçevelerin güçlendirilmesi, genetik kaynakların ve geleneksel bilginin korunması için kritik öneme sahiptir. Yerel toplulukların kapasitelerinin artırılması da, bilgilerini etkili bir şekilde korumalarını sağlayacak ve bu kaynaklardan adil bir şekilde faydalanmalarının önünü açacaktır. Sürdürülebilir uygulamaların teşvik edilmesi ve bu bilgiyi elinde bulunduran topluluklarla faydaların adil bir şekilde paylaşılması da son derece önemlidir.

Türkiye, genetik kaynaklar ve geleneksel bilginin fikri mülkiyet haklarıyla korunması konusunda gelişmeye açık bir ülke olarak, WIPO anlaşması gibi uluslararası düzenlemelerden gelecekteki faydaları görecektir önemli bir konumdadır. Bu tür anlaşmaların Türkiye'de yasal ve kurumsal çerçeveleri güçlendirmesi ve yerel toplulukların kapasitelerini artırması beklenmektedir. Genetik kaynakların sürdürülebilir ve adil kullanımının teşvik edilmesiyle, kültürel mirasın korunması, ekonomik kalkınmanın teşviki ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması yönünde önemli adımlar atılabilir. Küresel olarak artan ilgi ve farkındalık, tüm paydaşların haklarının ve çıkarlarının korunması için sürekli bir çaba ve yenilik gerektirecektir.

*Avukat, Gün + Partners, guldeniz.dogan@gun.av.tr

**Avukat, Gün + Partners, bengu.sen@gun.av.tr

34 N. Ayşe Odman Boztosun, "Islahçı Hakkı", Ankara 2006, sayfa 37.

Ekrem Soylu*

*AIPPI Türkiye / Fikri
Mülkiyet Hakları Koruma
Derneği Üyesi*

Umut Tüzer**

*AIPPI Türkiye / Fikri
Mülkiyet Hakları Koruma
Derneği Üyesi*

UYGULAMA PERSPEKTİFİNDEN PATENTLİ BULUŞLARDAN ELDE EDİLEN KAZANCA YÖNELİK VERGİ İSTİSNASINA BAKIŞ

A. Giriş

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununda yapılan değişiklik¹ ile Türkiye’de gerçekleştirilen araştırma, geliştirme ve yenilik faaliyetleri ile yazılım faaliyetleri neticesinde ortaya çıkan buluşlardan 1/1/2015 tarihinden itibaren elde edilen kazanç ve iratlara yönelik istisna uygulaması getirilmiştir.

Sinai Mülkiyet Haklarına Dayalı Kurumlar Vergisi İstisnası 21.04.2015 tarihinde 29333 sayılı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ² (*tebliğ olarak anılacaktır*) ile yürürlüğe girmiştir.

Böylece, ARGE yatırımlarını cazip hale getirmek için birçok ülkede uygulanan ve dünyada “Patent Box”³ olarak anılan patentli buluşlardan elde edilen kazançla yönelik vergi istisnası Türkiye’de uygulanmaya başlanmıştır.

B. İstisnadan Yararlanma Şartları

1) Tescil Gerekliliği

İstisnadan yararlanabilmek için TÜRKPATENT tarafından incelemeli sistemle verilmiş patent veya olumlu araştırma raporu sonucunda verilmiş faydalı model belgesi alınmış olması gerekmektedir. İstisnadan yararlanma süresi sağlanan koruma süresi ile sınırlıdır. Koruma süresi başvuru tarihinden itibaren hesaplanır ve Faydalı Model için 10 yıl, incelemeli patent için 20 yıldır⁴. İstisnadan ancak tescil tarihinden itibaren yararlanılabilir. Başvuru aşamasında yararlanılamaz.

1 2 Ağustos 2024 tarih ve 32620 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Vergi Kanunları ile Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair 7524 sayılı Kanun.

2 21 Nisan 2015 tarih ve 29333 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Maliye Bakanlığı Kurumlar Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 1)’nde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri No: 8).

3 Patent Box hakkında daha fazla bilgi için bkz. Wikipedia (https://en.wikipedia.org/wiki/Patent_box).

4 6769 sayılı Sinai Mülkiyet Kanunu’nun dördüncü bölümü olan Koruma Süresi ve Yıllık Ücretler başlığı altında düzenlenen Madde 101.

Burada önemli bir husus, tescil almış olmasına rağmen bir hükümsüzlük davası ile hükümsüz kılınan bir patent veya faydalı model konusu bir buluş için vergi istisnasından yararlanılmış olması halinde, istisna dolayısıyla zamanında tahakkuk ettirilmeyen vergiler, vergi ziyası cezası ve gecikme faizi ile birlikte tahsil edilecek olmasıdır. Bu yüzden, hükümsüzlük gerektirecek şekilde kapsam aşımı yapan, tekniğin bilinen durumuna karşı dikkatli bir değerlendirme yapılmamış, geçerliliği şüphe uyandıran yani kalitesi düşük patent belgeleriyle vergi istisnasından istifade etmek patent sahibi açısından büyük bir vergi riski oluşturacaktır. Vergi istisnasından istifade etmeden önce patent kalitesinin test edileceği bir “due diligence” çalışması yapmak ya da kalitenin yüksek olduğunu gösterir şekilde, örneğin Avrupa’da ve ABD gibi farklı bölge/ülke patent ofislerinde belge almayı başarmış ulusal incelemeli patent belgesi için vergi istisnasından yararlanmak bahsedilen riski azaltabilir.

2) Türkiye’de ARGE ve Üretim

Buluş konusu üretim ve teknoloji geliştirmenin Türkiye’de yapılmış olması gerekmektedir. Yurtdışında üretilen veya tamamen yurtdışında geliştirilen ürünlere yönelik bir vergi istisnası uygulaması yoktur. Kısmen yurtdışında gerçekleştirilen ARGE durumunda, yurtiçi ARGE harcama oranı istisna uygulamasında dikkate alınabilir.

3) Ticari Kazancın Kaynağı

Tebliğe göre buluşların lisanslanması, devri, seri üretim ile pazarlanması ve üretim sürecinde kullanılarak satılmasıyla elde edilen kazançların buluşa atfedilen kısmı %50 oranında kurumlar vergisinden müstesnadır. Patent sahibi veya patent haklarını devralan tarafından bir inhisari lisans verilmesi ve lisansın sicile kaydı halinde, lisans alanın ticari satışlardan elde ettiği gelir için istisnadan yararlanması mümkündür.

4) Ticari Kazancın Buluşa Atfedilen Kısmı

Ticari kazanç, bir buluşun doğrudan satış ve pazarlamasıyla veya buluşun ticari ürünün elde edilmesinde kullanılarak satılmasıyla elde edilebilir. İlk durumda, kazancın tamamı, ikinci durumda buluşa atfedilen kısım itibarıyla vergi istisnasından yararlanılabilir.

Patent veya faydalı model belgesi ile korunan buluşun koruma kapsamı istemler ile belirlenir. Buluşa atfedilen kısmın ticari kazancının belirlenmesinde yine patent veya faydalı model belgesinin istemlerinden yararlanılabilir. İstemlerin yorumlanmasında tarifname ve şekiller de kullanılır. Örnek bir uygulama olması bakımından, vergi istisnasından istifade edilecek patentin ürün istemleri unsurlarına ayrılarak, ticari kazanç elde edilen buluşla örtüşüp örtüşmediği kontrol edilebilir. Eğer istem unsurları, ticari kazanç elde edilen unsurla tam olarak örtüşmüyorsa, ticari üründe kullanım oranı ürünü oluşturan ve patent istemi unsurlarına dahil olan ve olmayan maliyetler esas alınarak belirlenebilir.

C. Uygulamada Yaşanan Bazı Sorunlar

Patentli buluşlara yönelik vergi istisnası uygulamasında yaşanan en büyük sorun, patent inceleme süreçlerinin uzun olması nedeniyle kaybedilen zamanın vergi istisnası açısından telafi edilemiyor olmasıdır. Patent süreçlerini hızlandırmak için ulusal patent başvuru aşamasında Türk Patent tarafından yeni uygulamaya alınan Acil Araştırma Raporu talebinden yararlanmak ve araştırma/inceleme taleplerini başvuru esnasında yapmak olumlu sonuçlar verebilir. Diğer yandan, hızlı ilerleyen süreçlerin patent kalitesini etkilemediğinden emin olunmalıdır.

Ayrı bir sorun ise bir patent ile üçüncü taraflara patent hakkına tecavüz davası açılması halinde, aynı patent ile vergi istisnasından yararlanılması halinde ortaya çıkabilecek karşı dava riskidir. Ülkemizde genellikle patent hakkına tecavüz davası açıldığında, davalı karşı dava olarak patentin hükümsüzlüğünü talep etmektedir. Hükümsüzlük davalarında ise esasa yönelik inceleme, Türk Patent gibi mevzuatı ve uygulamayı bilen tecrübeli bir kurum tarafından değil mahkemenin atadığı bilirkişi heyeti tarafından yapılmaktadır. Bilirkişi heyetinin mevzuata hâkim olmadığı durumlarda, hükümsüzlük davalarında beklenmedik kararlar çıkabilmektedir. Eğer patent hükümsüz kılınırsa, vergi istisnasından yararlanılan tutarın vergi ziyayı ve faiziyle birlikte ödenmesi gerekecektir. Bu durumda, patent sahibinin bahsedilen riskleri gözeterek patenti caydırıcı bir rekabet aracı olarak mı kullanacağı yoksa vergi istisnasında mı kullanacağına karar vermesi gerekebilir.

Uygulamadaki bir diğer sorun, uygulama kolaylığı için istisnanın patent değerlendirme raporuna olan bağı kaldırıldığından herhangi bir vergi denetlemesi durumunda savunma zorluğudur. Vergi denetlemesi yapılacağı gibi istisnadan yararlanılan her bir patent için bir hazırlık dosyası oluşturulması ve dosya içerisinde patent ve ticarileşen ürünle ilgili karşılaştırmaların yer alması önemlidir.

D. Sonuç

Patentli buluşlara yönelik vergi istisnası (Patent Box), Türkiye’de yerli ve yabancı firmalar için ARGE yatırımlarının teşvik edilmesi bakımından oldukça faydalı bir yasal düzenlemedir. Şirket yönetimlerinin bir patent portföyü oluşturmak için bütçe ayırmasını kolaylaştırdığı da açıktır.

Burada, uygulamada görev alan kişilerin istisnadan yararlanılan patentin kalitesini kontrol etmesi ve emin olmadan istisnadan yararlanmamaları sonraki süreçlerde yaşanabilecek olumsuzlukların büyük ölçüde önüne geçecektir. Ayrıca bir vergi denetlemesine karşı hazırlık teşkil edecek dokümantasyonun yapılmasını ve arşivlenmesini tavsiye etmekteyiz.

*Ekrem Soylu, Kurucu Ortak, Soylu Patent, e.soylu@soylupatent.com

**Umut Tüzer, Patent Yöneticisi, Patent Vekili, Türkiye Şişe ve Cam Fabrikaları A.Ş., utuzer@sisecam.com

Ceren Güral Karakuş*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

SERMAYE PİYASASI FAALİYETLERİNDE MARKA KULLANIMI

6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanunu sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesi amacıyla sermaye piyasası aktörlerinin kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin çeşitli düzenlemeler öngörmektedir. Bu kapsamda özellikle yatırım hizmetleri ve faaliyetlerinin yürütülmesi özel bir önem arz etmektedir. Dolayısı ile yatırım hizmet ve faaliyetlerine ilişkin oldukça kazuistik denebilecek ve her ihtimali değerlendiren bir mevzuat karşımıza çıkmaktadır. Nitekim bu mevzuat marka kullanım konusunu da kapsamına almış ve Türk Patent ve Marka Kurumu'nda gerçekleştirilecek tescil öncesinde izin alınmasına ilişkin bir düzenleme getirmiştir. Yazımızda gerek mevzuattaki bu düzenlemelere gerekse uygulama önerilerine yer vererek konuya ilişkin değerlendirmelerimizi paylaşacağız.

I. Mevzuat

Bu kapsamda 17/12/2013 tarih ve 28854 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olan III-39.1 sayılı Yatırım Kuruluşlarının Kuruluş ve Faaliyet Esasları Hakkında Tebliğ'in ("Tebliğ") Ticaret Unvanı ve İşletme Adı başlıklı 7. maddesinde aracı kurumların ticaret unvanlarında yer alması gereken zorunlu ibareler belirlenmiştir. Bunun yanı sıra aracı kurumların işletme adı veya marka kullanmak istemeleri halinde Sermaye Piyasası Kurulu'ndan ("SPK") izin almaları gerektiği, bu kapsamda kullanılacak işletme adı veya markanın ise ticaret unvanı ile bağ kurulabilecek nitelikte olması gerektiği belirtilmiştir. Nitekim Tebliğin Tescil ve İlan Yükümlülüğü başlıklı 37. maddesinde ise yatırım kuruluşlarının her türlü faaliyet izni ile aracı kurumların merkez dışı örgüt açma ve işletme adı veya marka kullanım izinleri, konuya ilişkin Kurul izninin tebliği üzerine yatırım kuruluşunun internet sitesinde ve Kamuyu Aydınlatma Platformunda ("KAP") ilan olunacağı ifade edilmiştir.

Dolayısı ile SPK'nın aracı kurumların marka kullanımları konusunda öncelikle başvurulması gereken bir izin prosedürü öngördüğü açıktır. Nitekim bu konudaki soru işaretlerinin giderilmesi amacıyla SPK tarafından İ-SPK.37.4 (15.07.2016 tarih ve 22/802 s.k.) sayılı İlke Kararıyla kabul edilen Yatırım Hizmet ve Faaliyetleri ile Yatırım Kuruluşlarına İlişkin Rehber'in ("Rehber") "Diğer Hususlar" başlıklı bölümünde bu konuyla ilgili oldukça detaylı bir düzenlemeye yer verilmiştir. Buna göre;

"Aracı kurumların markaları ile ilgili olarak ticaret unvanı ile bağ kurulması ve ticaret siciline tescil edilmesi zorunluluğu kaldırılmıştır.

Marka kullanım izni başvurularında; aracı kurumların faaliyet izni aldıkları yatırım hizmetlerini sunarken bu hizmetlerin yatırımcıya sunumunda kullanılan platform vb. ile bu hizmetlerin yatırımcıya

tanıtımında kullanılan markalar Yatırım Kuruluşları Tebliği'nin 7'nci maddesinin ikinci fıkrasının konusu olup, bunun haricindeki konularda yapılacak marka kullanımı başvuruları ise anılan hükmün konusu olarak değerlendirilmeyecektir.

Marka kullanım izinleri, konuya ilişkin Kurul izninin tebliği üzerine aracı kurumun internet sitesinde ve Kamuyu Aydınlatma Platformunda ilan olunur. Ayrıca 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ve Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye İlişkin Uygulama Yönetmeliği kapsamında markanın ilgili aracı kurum adına Türkiye Patent Enstitüsü'ne tescil edilmesi gerekir.

Aracı kurumların kullandığı ancak başka kişi/kurumlar adına tescil edilmiş olan markaların, ek maddi külfet getirmeden ilgili aracı kurum adına Türkiye Patent Enstitüsü'ne tescilinin yapılarak Kurul'a bilgi verilmesi gerekir.

Markalara ilişkin olarak aracı kurumların internet sitesinin, ana sayfasında ve bütün alt sekmelerinde, söz konusu markaların ilgili aracı kurum tarafından kullanılmakta olduğunu belirten ifadelerin açık, anlaşılır ve görülebilir bir mahiyette sekmelerin sol üst köşesinde yer alacak şekilde düzenlenmesi gerekir."

Dolayısı ile SPK'nın sermaye piyasası faaliyetlerinde marka kullanımına ilişkin olarak öncelikle izin başvurusunun SPK'ya yöneltilmesini, ancak bu iznin tebliği üzerine Türk Patent ve Marka Kurumu'na tescil başvurusunda bulunulmasını beklediği anlaşılmaktadır. Diğer yandan bahsi geçen rehberde Tebliğ'in 7. Maddesinde yer alan "işletme adı veya markanın ise ticaret unvanı ile bağ kurulabilecek nitelikte olması" şartına ilişkin olarak bu zorunluluğun kaldırıldığına ifade edildiği gözlemlenmektedir. Rehber'de ayrıca başkası adına tescilli markaların kullanılması halinde bunların Türk Patent ve Marka Kurumu nezdinde ilgili aracı kurum tarafından devralınması, devir sonrası bildirim yükümlülüğünün getirildiğini, ancak buradaki devir işleminin ilgili aracı kuruma ayrıca bir maddi yük getirmeksizin gerçekleşmesi gerektiği, bir başka deyişle bedelsiz olması gerektiği belirtilmiştir. Bu halde dahi marka kullanımına başlanması için SPK izninin aranması gerekeceğini anlıyoruz. Nitekim aşağıda incelenecek olan örnekler de bu yorumu desteklemektedir.

II. Uygulama

Uygulamada aracı kurumların zaman zaman önce marka başvurusunda bulunup tescili müteakip SPK'dan izin başvurusunda bulundukları veya doğrudan ilgili aracı kurumun ticaret unvanı ile ilişkilendirilmesi mümkün olmayan markalar için de SPK tarafından izin verilebildiği gözlemlenmektedir. Konuyu somut örneklerle açıklamak gerekirse KAP'ta yer alan bazı izin başvurularına ve neticelerine yer vermekte fayda görüyoruz:

KAP'ta yayınlanmış ilanlardan tespit ettiğimiz üzere SPK tarafından Ünlü Menkul Değerler A.Ş.'ye 8 Mart 2022 tarihinde "Piapiri" ve "Piapiri ÜNLÜ&Co" markalarının kullanımına izin verilmiş ve ilgili aracı kurum tarafından tescil başvurularının gerçekleştirildiği belirtilmiştir. Esasen Türk Patent ve Marka Kurumu'dan ilgili markalara ilişkin kısa bir araştırma yapıldığında bu markalara ilişkin tescil başvurularının izinden önceki dönemde, 6 Aralık 2021 tarihinde, Ünlü Yazılım ve Teknoloji Hizmetleri Anonim Şirketi tarafından gerçekleştirildiği, izni takip eden dönemde ise tam devir talebi ile lisans kaydı talepleri sunulduğu gözlenmektedir. Dolayısı ile bu örnekte yatırım kuruluşu niteliğinde olmayan bir şirket aracılığıyla başvuru markanın daha sonra alınan izne binaen kullanımının ilgili aracı kuruma devredildiği anlaşılmaktadır. Dolayısı ile burada esasen başkası adına tescil edilmiş markanın kullanımı söz konusu ise de buna ilişkin olarak adı geçen aracı kurumun devir öncesinde SPK'nın iznini aldığını gözlemliyoruz.

Bir diğer örnekte ise Marbaş Menkul Değerler A.Ş. tarafından “Marbaş Menkul Değerler #herzaman yanında” ibareli markanın kullanımına SPK’nın 13 Mart 2024 tarihli yazısı ile izin verildiği görülmektedir. Ancak burada SPK, isabetli şekilde bahsi geçen markanın 23 Şubat 2024 tarihinde, yani izin başvurusundan önce tescil edildiğinin altını çizerek, marka kullanım izni usulündeki aksaklığı ilgili aracı kuruma hatırlatarak, Türkiye Patent ve Marka Kurumu önünde tescil başvurusuna girişilmeden önce izin başvurusu yükümlülüğünün yerine getirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Global Menkul Değerler A.Ş.’ye tarafından yapılan “gol – global on-line) ibareli marka kullanım başvurusuna ilişkin olarak da SPK, 28 Kasım 2022 tarihinde verdiği izne ilişkin yazıda bahsi geçen marka tescilinin 28.09.2021 tarihinde gerçekleştiğini belirterek izin başvurusunun tescil başvurusu öncesinde yerine getirilmesi gereken bir yükümlülük olduğu yönündeki hatırlatmasına yer vermiştir.

Son olarak inceleyeceğimiz bir başka örnekte ise İntegral Girişim Sermayesi Portföy Yönetimi A.Ş. tarafından işletme adı ve marka olarak “İntegral Portföy” ibaresinin kullanımı için yapılan 21 Ekim 2022 tarihli izin başvurusunda ise SPK’nın 2 Ocak 2023 tarihinde herhangi bir çekince koymaksızın izin verdiği görülmüştür. Oysa Türk Patent ve Marka Kurumu kayıtlarına göre ilgili marka için tescil başvurusunun 17 Ekim 2022 tarihinde, yani SPK’ya henüz izin başvurusu dahi sunulmadan yapıldığı, tescilin ise 15 Şubat 2023 tarihinde gerçekleştiği görülmektedir. Dolayısı ile izin başvurusu öncesi tescili tamamlanmış markaların kullanımına ilişkin olarak SPK’nın tam anlamda katı bir tutum izlememekle birlikte ilgili kuruluşlara mevzuattaki izin önceliği konusunda hatırlatmada bulunduğu gözlenmekte ise de henüz tescili tamamlanmamış markalar açısından daha esnek davranıldığını söylemek yanlış olmaz. Diğer yandan bu örnek özelinde esasen tam anlamda mevzuattaki aracı kurum tanımına girmeyen, yatırım hizmet ve faaliyeti yürütmekle birlikte ayrı bir tebliğe tabi olan bir portföy yönetim şirketi söz konusu ise de SPK’nın yatırım hizmet faaliyetlerini yürüten tüm kurum ve kuruluşlar açısından Rehberde yer alan izin prosedürünün izlenmesini beklediğini ifade etmek gerekir.

III. Değerlendirme

Sermaye piyasası aktörlerinden bazılarının marka kullanımlarının çok da yeni olmayan bir mevzuat düzenlemesi ile SPK iznine bağlanmış olduğunu görüyoruz. Burada dikkat çeken unsurlar bir yandan bu iznin kendi adına tescil süreçlerinden önce alınması gerekliliği, diğer yandan ise üçüncü kişi adına tescilli markalar için devir öncesi yine izin şartı ile birlikte bu kullanımın ilgili sermaye piyasası kuruluşuna ek külfet getirmemesi olarak özetlenebilir. İlgili markanın izne tabi sermaye piyasası kuruluşunun ticaret unvanı ile ilişkilendirilmesi şartının ise artık aranmayacağı ise 2016 tarihli Rehber ile açıklığa kavuşmuştur.

Bu noktada sermaye piyasası mevzuatı ile getirilen bu izin prosedürünün Türk Patent ve Marka Kurumu’nun marka tescil veya devir başvurularına ilişkin incelemesinde göz önünde bulundurduğu veya bulundurması gereken bir prosedür olduğunu söylemek mümkün değildir. Nitekim uygulama örnekleri de söz konusu izin süreçleri tamamlanmadan tescile kavuşan markalar olduğunu ortaya koymaktadır. Nitekim Sınai Mülkiyet Kanunu ve alt mevzuat da Türk Patent ve Marka Kurumu’na böyle bir ön inceleme yükümlülüğü getirmemektedir. Dolayısı ile SPK tarafından getirilen izin prosedürü marka hukuku açısından bir zorunluluk olarak yorumlanamaz.

Ancak nihayetinde SPK’nın ilgili mevzuatına tabi kuruluşlarca izin yükümlülüğü yerine getirilmeksizin marka kullanımının gerçekleştirilmesi halinde sermaye piyasası mevzuatına uyum konusunda ortaya çıkacak eksikliğe ilişkin olarak SPK’nın çeşitli yaptırımlar öngörmesi söz konusu olabilir. Diğer yandan, yukarıda örneklenen uygulamalara göre, mevzuatta izne tabi kuruluşlar olarak aracı kurumlar

işaret edilmişken SPK'nın portföy yönetim şirketleri açısından da aynı kapsamda izin sürecini işlettiği anlaşılmaktadır. Bu durumda aracı kurum olmayan diğer kuruluşların da örneğin bankaların, yatırım hizmet ve faaliyetleri açısından kullanacakları markalar açısından aynı izin prosedürünün işletilebileceğini söylenebilir. Buna ilişkin örnekler arttıkça uygulamanın da şekilleneceği muhakkaktır.

Büşra Bıçakcı*

AIPPI Türkiye / Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği Üyesi

GÜNÜMÜZ DÜNYASINDA TELİF DÜZENLEMELERİNİN YETERLİLİĞİ

Hem gündelik hayatımızda hem de hukuk dünyasında anlamlı bir yeri olan telif hukukuna ilişkin ana düzenlemeler 5856 sayılı Fikri ve Sanat Eserleri Kanunu ("FSEK" / "Kanun") ile yapılmaktadır. Vaktinde çok titiz çalışmalar ile oluşturulduğu bilinen 05.12.1951 yürürlük tarihli Kanun'un bugünün ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığı ise gündemdeki yerini hep korumaktadır.

Telif tabi herhangi bir eserin/içeriğin yaratımına yönelik ilişkilerin hepsi -en azından- iki boyutlu olup, eserden faydalanan kişilerin tamamen korunabilmesi için iki boyutun da yakından takip edilmesi gerekmektedir. Bu ilişkinin bir boyutu beklendiği üzere, sipariş veren konumundaki herhangi bir firmanın beklentisinin karşılanmasına yönelik iken; diğer boyutu telif tecavüzü ihtimal ve iddialarının -mümkün oldukça- önüne geçilmesine yöneliktir. Zira sipariş veren firmanın ticari menfaatlerini koruyan ancak telif ihlali iddialarına karşı yeterli olmayan veya tam tersi, telif ihlali iddialarına karşı yeterli olan ancak ticari menfaatleri yeterince korumayan bir sözleşme sistemi maalesef ki hem hukuki hem de ticari açıdan beklenen faydayı sağlamamaktadır. Dolayısıyla bu ihtimallerin hem ticari ilişki hem de sözleşme süreçlerinde göz önünde bulundurulması özellikle önem arz etmektedir.

FSEK madde 52' düzenlediği üzere; *"Mali haklara dair sözleşme ve tasarrufların yazılı olması ve konuları olan hakların ayrı ayrı gösterilmesi şarttır."* Bir geçerlilik şartı olarak karşımıza çıkan bu düzenleme, aslen eser sahibinin haklarını korumak için getirilmiştir ve düşünüldüğünde çok da mantıklıdır. Özellikle Kanun'un tasarlandığı ve yürürlüğe girdiği dönem dikkate alındığında, telif bağlantılı çalışmaların belki de -haklı olarak- çok yoğun/ hızlı bir şekilde hukuki işlemlere, özellikle de tasarruf işlemlerine konu olmadığı düşünülebilir. Ancak günümüze geldiğimizde, önce internetin yaygınlaşması ardından akıllı telefonların ardından her türlü akıllı cihazların hayatımızdaki yerini alması ile "hız" adeta bir gereklilik görünmektedir. Doğru veya yanlışlığına ilişkin değerlendirme bir yana, bu aslında "hız" kavramının günümüzün bir gerçeği olduğunu kabul etmekle ilgilidir. Bu gerçeği kabul ettiğimizde telif bağlamında sorulacak soru ise, kanaatimce "Telif düzenlemeleri günün şartlarını yakalayabiliyor mu?" şeklinde olacaktır.

Sahiden, telif düzenlemeleri günün şartlarını yakalayabiliyor mu? Yakalaması gerekiyor mu?

İkinci sorunun cevabı bence daha net: Mümkün oldukça yakalayabilmeli. Neden? En basit haliyle hukuk aslında hayatımızın bir görünümü ve özellikle fikri mülkiyet hukuku, fikir ürünlerimizin hayatımıza entegre olmuş hali iken; bir fikri mülkiyet unsur ve düzenlemesinin çağından çok uzak kalması kanaatimce kabul edilebilir sayılmayacaktır. Elbette ki, her yeni gelişmeye uygun bir hukuk düzenlemesi beklemek gerçekçi olmayacaktır, ancak en azından genel sisteme yaklaşan bir düzen olması sanıyorum "hukuk"un amacına hizmet edecektir.

Birinci sorunun cevabı için ise, mevcut ihtiyaçları ve durumu incelemek yerinde olacaktır. Yaygınlığına istinaden bu konuyu sosyal medya ile sosyal medyadaki içerik üreticileri ve sosyal medya reklamları paralelinde ele alırsak; 2023 yılına ilişkin olarak yayımlanan Türkiye Medya ve Reklam Yatırımları Raporu'na göre en çok büyüyen ve yatırımlarda pay alan medyadır. Dolayısıyla, bugün dijital platformların içerik üretimindeki yeri yadsınamaz durumdadır. Bu düzende; genelde bir (gerçek/ tüzel) kişi ile içerik üreticisi arasında bir marka için o dönemin trendlerini yakalar içerik üretmeye yönelik bir ilişki kurulmaktadır. Çoğunlukla tek bir içerikten ibaret olan bu ilişkilerdeki amaç trendin hızını yakalamak olduğu için ilişkinin hızla kurulması önem arz etmektedir ve taraflar arasında uzun süreli bir bağlılık genelde bulunmamaktadır. Hal böyle olunca, FSEK'te yer alan eser üzerinde tasarruf etmeye yönelik düzenlemelerin uygulanması olağan hayatın içinde imkansıza yaklaşmaktadır. Haliyle, hızlı proje oluşturarak dönemin gereklerini yakalamayı gerektiren bu düzende hukuki önlemlerin hızla alınamadığı gözlemlenmektedir. Bu durum ise, özellikle ilgili içerikten faydalanan reklam verenleri çok zor bir duruma sokmaktadır.

Süreçteki bu riskleri minimize etmek için ise, günümüzün ihtiyaçlarına daha uygun bir kanunun düzenlenmesi asıl çözüm olarak görünmektedir.

*Kıdemli Avukat, Moroğlu Arseven, bbicakci@morogluarseven.com

AIPPI TÜRKİYE

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI KORUMA DERNEĞİ AIPPI Türkiye Ulusal Grubu

26 Eylül 2008 tarihi itibarıyla tüzel kişilik kazanmış bulunan ve T.C. Kanunlarına göre kurulu bağımsız bir dernek olarak Fikri Mülkiyet Hakları Koruma Derneği, Uluslararası AIPPI Derneği ile işbirliği içerisinde, AIPPI Türkiye Ulusal Grubu misyonunu da üstlenmiş bulunmaktadır.

AIPPI Türkiye Fikri Gündem Ekibi

Alara Naçar Seçkin (alara.nacar@nsn-law.com)

Büşra Bıçakcı (bbicakci@morogluarseven.com)

Deniz Merve Ersoy Pınar (deniz.pinar@gpk-law.com)

Esra Böğürcü Süngerli (esra@juniper-ip.com)

Gülçen Atasever Başcı (gulcen.atasever@ankarapatent.com)

Mine Akarsu (mine@akarsu.av.tr)

Melike Şahin (melike@akarsu.av.tr)

Mustafa Çağatay Akbaş (mustafa.akbas@desin.av.tr)

Sevda Kalyoncu (sevda.kalyoncu@grupofis.com)

Yasemin Özdemir (info@diplunar.com)

Kapak Fotoğrafı

Esra Böğürcü Süngerli, Rodos, 2024

Tasarım ve Uygulama

Feyza Çanaklı feyzalal@gmail.com

Fikri Gündem’de yayımlanan yazılar AIPPI Uluslararası ve/veya AIPPI Türkiye adına bağlayıcı olmamakla birlikte yazılar AIPPI Uluslararası ve/veya AIPPI Türkiye’nin resmi görüşü olarak nitelendirilemez. Yazılar yazarların kişisel görüşünü yansıtmakta olup, yazılara ilişkin her türlü sorumluluk tümüyle yazara aittir.

Önümüzdeki sayılarda Bülten çalışmamıza katkıda bulunmak isteyen üyelerimizin fikrigundem@aippiturkiye.org mail adresi üzerinden iletişime geçmeleri rica olunur.

FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI KORUMA DERNEĞİ AIPPI Türkiye Ulusal Grubu

Altıntepe Mah. İstasyon Yolu Sk. No:3/1-130 Maltepe, İstanbul

www.aippiturkiye.org

twitter.com/aippiturkiye [instagram.com/aippiturkiye](https://www.instagram.com/aippiturkiye) [linkedin.com/aippiturkiye](https://www.linkedin.com/aippiturkiye)